

Τὰ εἰς τὴν τελευταίαν γραμμὴν δατυνόμενα ΗΑΙ-
ΣΟΠΟΣ, ΗΑΔΕΛΦΟΙ ἐνόμισεν ὁ Δωσίσιος (ἐνθ. ἀνωτ.)
ὅτι ἐσυγκράθησαν ἀπὸ τῶν ΗΟΑΙΣΟΠΟΣ, ΗΟΙΑ-
ΔΕΛΦΟΙ, ὁ Αἰσωπος, οἱ ἀδελφοί. Ἄλλ' ὡς πρὸς
τοῦτο παρατηρῶ ὅτι, ἐάν πολλακίς τῶν τεχνιτῶν
τὰ ὀνόματα ἐχαράσσοντο ἐπὶ τῆς βύσσου, καὶ ἐπὶ
τοῦ τέλους τῶν ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντων ἔργων,
δὲν ἦτον ὁμοίως καὶ σύνηδες νὰ χαράσσωνται ταῦτα
ἐνάρθρως, ὡς βεβαιούμεθα περὶ τούτου ἀπὸ ἐπι-
γραφῆς, τὰς εἴτε εἰς τὸν Πυρραϊαν εἴτε εἰς τὴν
Ἀνθολογίαν τῶν ἐπιγραμμάτων ἀναγινωσκόμενας, ἢ
καὶ ἀπὸ τὰς ἐπὶ ἀρχαίων μνημείων ἐν διαφόροις τη-
ρουμένων Μουσείοις τοῖς κατὰ τὴν Εὐρώπην χαραγ-
μένας, εἰς τὰς ὁποίας τῶν τεχνιτῶν τὰ ὀνόματα, ὡς
ἐπὶ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Ἀφροδίτης τῶν Μεδίκων,
παραδείγματος χάριν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν Νεαπόλει Φαρ-
νησίου Ἡρακλέους, καὶ ἄλλων ἀλλοχθῶν ἐκφέρον-
ται πάντοτε ἀνάρθρως. Κλίνω λοιπὸν διὰ τοῦτο
νὰ πιστεύσω μᾶλλον ὅτι τὰ ἀνωτέρω κείνται κατὰ
τὸ γενικὸν ἔθος ἀνάρθρως, καὶ ὅτι ἔχουσι πρὸ ἐκυ-
τῶν ἀρχαϊκῶς τὴν δασείαν ἀντὶ τῆς ψιλῆς, ὅπως
εἰς τὴν τετάρτην γραμμὴν ἔχει αὐτὴν τὸ ἦθμόν.
Καὶ ἂν περὶ τούτου λέγῃ ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Ἀπολ-
λωνίου (Ἀργοναυτ. 1, 1294) ὅτι δατυνεται κατ' ἐ-
ξίρεισιν « τὸ δὲ ἦθμόν δατυνεται, καίτοι τὸ η ἔχον
πρὸ τοῦ θ, τοῦ ἦτω μέλλοντος δατυνομένου, » ὁμοίως
δὲν ἀπολείπουσιν ἕτερα, τὰ ὁποῖα κοινῶς ψιλοῦ-
μενα εὑρίσκονται εἰς ἀρχαίας ἐπιγραφὰς καὶ νομί-
σματα δατυνόμενα, ὡς εἰς τὴν Ποτιδαϊκὴν ἐπιγρα-
φὴν, ΗΕΑΠΙΑ (ἐλπίδ'.) Εἰς τοὺς Ἡρακλεωτικὸς
πιννακας Βρετ. τεμ. 36 Γενενήκοντα, 43 ὀγδοήκοντα,
Νεαπ. Τεμ. στ. 17, Βακροσκιρίαις 83 ἐπέρξοντι,
85 συνφέρξοντι. Προσέτι εἰς νομίσματα τῆς Σικε-
λιωτικῆς Ἡμέρας τόνομα τῆς πόλεως ταύτης, ὡς
καὶ τῶν πολιτῶν, ἄλλως ψιλοῦμενον, φέρεται ἐντυ-
πωμένον διὰ τῆς δασείας ΗΙΜΕΡΑ, ΗΙΜΕΡΑΙΩΝ,
ὡσαύτως καὶ τὸ τῆς Ἰσμήνης Βοιωτικῆς πόλεως εἰς
νόμισμα παρὰ τῷ Γολτζίῳ (Tab. XVIII) ΗΙΣΜΕΝ.
Ἐκ τοῦ ἀρχαίου τούτου ἔθους ἐπρόκυψε καὶ τὸ
ἡμέτερον ἔρετος, ἀντὶ ἐπέτος. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν
λατινικὴν ἐτι γλώσσαν καὶ ψιλοῦνται τινὰ καὶ δα-
τυνόνται ἀδιαφόρως, ὡς παρατήρησεν Εὐεράρδος ὁ
Σχεΐδιος (Animadv. ad Dan. a Lennep Anal.
L. Gr. p. 261) οἶον onor καὶ honor, arena καὶ
harena, edera καὶ hedera, Annibal καὶ Han-
nibal, Adrianus καὶ Hadrianus, καὶ ἄλλα δὲν
εἶναι λοιπὸν ἔξω λόγου τὸ νὰ δατυνῶνται διὰ τὸ
ἀρχαϊκὸν τοῦτο ἔθος τῆς προφορᾶς καὶ αἱ λέξεις ἐν
ταῦθα Αἰσωπος, ἀδελφοί, ἀντὶ Αἰσωπος, ἀδελφοί.

Ἡ ἀφέλεια τῶν ἐπιγραφῶν τούτων τοῦ Σιγεί-
κου κίονος, καὶ ἡ λέξις καὶ ὁ ἀπεριτέχνητος σύν-
δεσμος τῶν ἐν αὐταῖς ὀλίγων ἐννοιῶν ἰκηνὰ ὑπάρ-
χουσι, μὲ φαίνεται, τεκμήρια τῆς πολλῆς αὐτῶν
ἀρχαιότητος, οὔτε καθάρᾳ τὸν λόγον βλέπω, διὰ
τὸν ὁποῖον ὑπὸ τοῦ πολλακίς ἐν ταύτῃ τῇ διαλέξει
μνημονευθέντος ἐπιφανεστάτου κριτικοῦ ἀφαιροῦν-
ται τὸ πρῶτον ταῦτο καὶ εἰς χρόνους ὑποδιβάλλον-
ται κατωτέρως· δύναται τις μάλιστα διὰ τε τὰ

προεξηρημένα καὶ διὰ τὸν ἀρχαιοπινῆ αὐτῶν χαρα-
κτῆρα νὰ ἀνάξῃ αὐτὰς καὶ εἰς ὅλον τὸ δεύτερον
ἡμισυ τῆς ἑκτῆς τῶν π. Χ. ἑκατονταετηρίδων,
ἦτοι εἰς ἐν ἢ ἄλλο σημεῖον ἀπάσης τῆς περιόδου
ἐκείνης τῶν χρόνων, καθ' ἣν ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν
τῶν Ἀθηναίων ἐτέλει τὸ Σίγειον. Ἄλλὰ περὶ τοῦ
μνημείου τούτου ἄλλως.

Ἀπὸ Κερκύρας, τῆ 2 Σεπτεμβρίου 1857.

Χ. ΦΙΛΗΤΑΣ.

ΕΛΟΪΖΑ ΚΑΙ ΑΒΕΛΑΡΔΟΣ.

ὑπὸ

Α. ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ.

—ooo—

Α'.

Δὲν θέλομεν γράζει, ἀλλὰ θέλομεν ψάξει τὴν πα-
ραῦσαν ἱστορίαν. Πράττομεν δὲ τοῦτο ἀνευ δισταγμοῦ
ἐν βιβλίῳ ἱστορικῆς, ἐπαγγελιομένη τὴν ἀφήγησιν τῶν
θαυμασιωτέρων τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας πραγμά-
των, ὅσα εἰς τὰς τύχας ἐπενήργησαν τῶν ἐθνῶν,
καθότι καὶ ὁ ἔρωσ μετέχει τοῦ μεγαλείου τῆς ἡμε-
τέρας φύσεως. Ὁ ἔρωσ! ὅτε τὸ αἶσθημα τοῦτο ἀνα-
διβάλλεται μέχρι τοῦ ἠρωϊσμοῦ τῆς γυναικὸς, τῆς
ἀφοσιώσεως, ὅτε ἐξάπτει αὐτὸν ἡ καλλονὴ, δικαιο-
λογεῖ ἡ ἀδυναμία, ἐξαγοράζει ἡ δυστυχία, μετα-
μορφοῖ ἡ μεταμέλεια, ἀγιάζει ἡ θρησκεία, καθί-
στησι δημοτικὸν ἡ μεγαλοφυΐα ἐφ' ὅλην τινὰ ἐπο-
χὴν, καὶ τέλος δικαιώνει ἡ εὐστάθεια μὲν ἐπὶ γῆς,
ἡ ἀνάταξις δὲ πρὸς τὴν ἀθανασία ἐν οὐρανοῖς,
τότε οἱ δύο ἐρχονται εἰς δύο ἦρωας, δύο ἅγιοι, ὧν
αἱ μὲν τύχαι γίνονται ἡ συνδιάλεξις τοῦ αἰῶνος
τῶν, τὰ δὲ δάκρυα, τὰ δάκρυα τῶν συγχρόνων καὶ
τῶν μεταγενεστέρων.

Τοιαύτη ἡ ἱστορία ἢ μᾶλλον τὸ ἔπος τῆς Ἐλοΐ-
ζας καὶ τοῦ Ἀβελάρδου. Ἀπὸ ὁσίων αἰώνων οὐδε-
μία ἱστορία, οὐδὲν ποίημα συνεκίνησαν τοσοῦτον
τὰς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων. Ὅτι δὲ συγκινεῖ το-
σοῦτον βαθέως καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον τὸν ἄνθρω-
πον, αἴρεται εἰς ὕψος ἱστορικοῦ γεγονότος, εἶναι
μέρος τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας, διότι ἡ ἀνθρωπότης
δὲν εἶναι μόνον νοῦς, ἀλλὰ καὶ αἶσθημα, καὶ βελ-
τιόνη αὐτὴν πᾶν ὅτι τὴν συγκινεῖ, τὴν καταλύγει.
Ὁ θαυμασμός καὶ ὁ οἰκτιρμός ἀπαλύνουσι τὴν
καρδίαν, ἦτις, ἐν τῇ ἀνθρωπότητι ὡς καὶ ἐν τῷ ἄν-
θρώπῳ, ἐστὶ τὸ ἀσφαλέστερον καὶ τὸ ἰσχυρότερον
ὄργανον τῆς ἀρετῆς.

Αἱ δύο αὗται ἱστορίαι ἀποτελοῦσι μίαν καὶ μό-
νην. Συνδέονται καὶ συμπλέκονται τοσοῦτον, ὡς περ
καὶ ψυχαὶ καὶ αἱ ὑπάρξεις τῶν δύο συζύγων, ὥστε ἡ
ζωὴ ἑκτέρου εἶναι ἡ δεικτικὴ ἀντίκρουσις, ὡς εἰπεῖν,
τῆς ζωῆς τοῦ ἄλλου, καὶ τὸ αὐτὸ συμβᾶν ἢ τὸ αὐτὸ

αίσθημα, ἀντηχοῦντα ἐκατέρωθεν παράγουσιν ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἦχον, ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ διάφορον.

Δικηθῶμεν

Β'.

Ὁ Πέτρος Ἀβελάρδος (Abelard) ἦν υἱὸς ἱππότητου βρεταννοῦ (breton) ὀνόματι Βεραγγερίου (Bé-ranger). Ἡ ἀρχοντικὴ αὐτοῦ οἰκογένεια κτείχεν εἰς τὰ περίεξ τῶν Ῥαμνητῶν (Nantes) τὸν πύργον καὶ τὴν κόμην τοῦ Παλκί. Ὁ Βεραγγερίος, ὡς ἅπαντες οἱ εὐγενεῖς τῆς ἐποχῆς του, μετείχετο τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα καὶ εἰς τοῦτο ἀνετράφη καὶ ὁ υἱὸς του Ἀβελάρδος. Ἀλλ' ἡ εὐσέβεια τῆς οἰκογενείας, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ὑπερ ἐνεδύθησαν, ἐν προδεδικαιῶ τῆ ἡλικίᾳ ὁ Βεραγγερίος, ἡ σύζυγος καὶ αἱ θυγατέρες του, ἤνωσε πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ἀγωγὴν τοῦ νέου Ἀβελάρδου τὴν σπουδὴν τῶν γραμμάτων, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς θεολογίας. Ἰὸ μέγα, τὸ μόνον διανοητικὸν καὶ ἐλευθέριον ἐπάγγελμα τῆς ἐποχῆς, ἡ ἐκκλησία, προσεῖλκεν εἰς ἑαυτὴν πάντας τοὺς νέους, παρ' οἷς πρωίμως ἐνεραίνετο τὸ δῶρον τῆς ποιήσεως καὶ τῆς εὐγλωττίας, ὁ ἔρως τῆς δόξης καὶ ἡ φιλοδοξία τοῦ πνεύματος. Ὁ μᾶλλον δὲ φερόμενος πρὸς ταῦτα ἦν ὁ Ἀβελάρδος. Ἀπηξίωσε τὸ ἡκιστα διανοητικὸν ἐπιτήδευμα τῶν ὀπλων, περήτησαν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τὰ ἐκ τῆς πρωτοτοκίας δικαιώματα ἐπὶ τῶν κτημάτων καὶ τῶν ὑποτελῶν τῆς οἰκίας του, κατέλιπε τὸ πατρικὸν κατοικητήριον, καὶ ἀπῆλθεν ἀπὸ σχολῆς εἰς σχολὴν καὶ ἀπὸ διδασκάλου εἰς διδάσκαλον, συλλέξων, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, τοὺς τεθαμμένους ἐκείνους θησαυροὺς τῶν ἐλληνικῶν καὶ λατινικῶν γραμμάτων, οὓς ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰταλία ἤρχισαν ἤδη ἀνασκαλεῖσθαι μεταξὺ τῶν χειρογράφων, καὶ ἐπαναζέουσιν εἰς τὸ φῶς ἐλάτρευον ὡς τὰ ἔθνη μυστήρια τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς. Ἡ φλογερὰ καρδίᾳ τοῦ Ἀβελάρδου καὶ ἡ ἐξείσθητος οὐρανοσκόπια του δὲν ἠρέσθησαν εἰς τὰς νεκρὰς ταύτας γλώσσας· διότι ἔγραψε μὲν καὶ ἐλάλει τὴν λατινικὴν καὶ ἐλληνικὴν, ἀλλ' ἐψάλλε καὶ εἰς τὸ γαλλικὸν ἰδίωμα.

Αἱ ποιήσεις, ἃς ἐτόνιζεν ὁ ἴδιος, ἵνα τὸ ἐμφυχοῦν αὐτὰς πάθος μεταδοθῆ τῆ ψυχῇ διὰ δύο ἐν ταυτῷ αἰσθητηρίων, ἐγένοντο τὸ ἐγχειρίδιον τῶν ποιητῶν. Διαδοθεῖσαι ὡς ἡγῶ τις πολλαπλασιαζομένη ὑφ' ὄλων τῶν καρδιῶν, κατέστησαν ἡ συνδιάλεξις τῶν λογίων, ἡ ἡδονὴ τῶν γυναικῶν, ἡ μυστικὴ γλῶσσα τῶν ἐραστῶν, οἱ διερμηνεῖς τῶν ἀπορρήτων αἰσθημάτων, τὸ δημοτικὸν ἄσμα τῶν πόλεων, τῶν ἀγροφυργίων, τῶν καλυβῶν, καὶ μετέφερον τὸ ὄνομα τοῦ νέου ποιητοῦ καὶ μουσουργοῦ καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας.

Ἡ δόξα αὐτοῦ εἰσέδυσεν ὡς μυστήριον τι ἐρατεινὸν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὄλων, ὅσοι ἠγάπων, ἐρρέμβανον, ἐστέναζον ἢ ἐψάλλον κατὰ τὸ ἔαρ τῆς ζωῆς. Φωνὴ μελωδική, προσθέτουσα τὴν ζωὴν καὶ τὸν παλμὸν εἰς τὰς λέξεις καὶ τὴν μουσικὴν, νεότης

ἔχουσα πρόωρον τὴν φήμην, καλλονὴ προσώπου ἐλληνικῆ, ἀνάστημα ὑψηλὸν καὶ βραδύον, διάδημα εὐγενές, ταπεινοφροσύνη, ἐν ἧ ἡ αἰδῶ, τῆς ἡλικίας κρυφία ἐπὶ τῆ ὀριμότητι τῆς εὐρυίας, συνήθουν ἐν αὐτῷ τὸ θέλκτρον πρὸς τὴν δόξαν. Ἦν οὗτος τὸ ὄναρ τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς ἀκοῆς καὶ πῆς καρδίας τῶν γυναικῶν ὅσαι τὸν εἶδον, ἢ οὐ τινος μόνον ἤκουσαν προφερόμενον τὸ ὄνομα. Τοιοῦτον εἰκονίζει αὐτὸν ἡ Ἑλείζα πολὺν χρόνον μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν αἰσθημάτων καὶ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἀπάτης τῆς.

Ἀλλ' ἐψάλλεν εἰς τοὺς πρωίμους στίχους τοῦ κίθάρου, ὧν εἰσέτι ἦν ἀγευστος. Αἱ ἐρωτικαὶ ποιήσεις του ἦσαν ἀπλῶς τῆς φαντασίας τοῦ παίγνια. Ἀπομιμήσεις τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, εἶχον μὲν τὸν φθόγγον τῆς καρδίας, ἀλλ' οὐχί τῆς ἰδίας αὐτοῦ καρδίας. Ἔζη ἐν τῇ σκιᾷ, ἐν τῇ μελέτῃ, ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς δόξης. Αἱ ᾠδαὶ του ἦσαν διάχυσις τις, κατέχον δὲ ὅλον αὐτὸν ἡ φιλοσοφία καὶ εὐγλωττία. Ὁ λόγος αὐτοῦ ἠπαλύνθη ὑπὸ τῆς δυσκολίας τῶν στίχων, ἡ ἀπαγγελία του κατέστη ἀρμονικωτέρα ἐκ τῆς μουσικῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ πλουσία καὶ αὐθόρμητος γονιμότης τῆς ἰδέας, αἱ πολυειδεῖς καὶ σπουδαῖαι ἀναγνώσεις ἐξ ὧν ἐπλουτίζετο τὸ μνημονικὸν του, τὸ κενὸν καὶ ἀγλῶν τῶν εἰκόνων δι' ὧν ἐλάτρευεν, οὕτως εἰπεῖν, τὰς ἐνοίας του, ἵνα ποιῆσθ αὐτὰς ψηλαφῆται εἰς τοὺς ἀκροατὰς του, καθίστων τὸν νέον ταῦτον, καθήμενον παρὰ τὰς περιωνύμους ἐδρας τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων, τὸν ἀρχιδιδάσκαλον καὶ τὸν δημοτικώτερον καὶ προσφιλέστερον ῥήτορα τῶν Σχολῶν. Ἦσαν δὲ αἱ σχολαί, κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἡ σταθὴ τῆς ἀνθρωπότητος, ἤγουν ὅ,τι ὑπῆρξαν μετὰ ταῦτα ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ ἐπιστήμη, ἡ θρησκεία, ἡ κοινὴ γνώμη, ὁ τύπος, τὸ βῆμα. Ὁ λόγος, ἀσπι ἀντιφροσύνῃ, ἐβασίλευεν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Μία μόνον ἀρχὴ ὑπερεῖχεν αὐτοῦ, ἡ ἐκκλησία. Ἀλλ' ἡ εὐγλωττία, ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ πίστις, ἄπασαι ἐξ ἴσου ἐγεκλεισιμέναι ἐν τῷ ἀγίαστηρίῳ, ἐξήσκουοντο ἐπὶ τῶν αὐτῶν καιμένων, αἱ δὲ ἐκ τούτων συζητήσεις ἐγύμναζον τὸ πνεῦμα εἰς λεπτοτάτην διαλεκτικὴν.

Γ'.

Ὁ νεανίας ἠκολούθησε τῷ ρεύματι τοῦ αἰῶνος του. Ἀνέβη ἐπὶ τοῦ βήματος τῆς ἐποχῆς του τὰς ἐδρας τῶν δημοσίων Σχολῶν, ὧν περίεξ ὅλον τὸ ἔθνος συνεσπειροῦτο τότε τοσοῦτω μᾶλλον, καθάσον ἐξήρχετο παχυλοτέρας ἀμαθείας καὶ ἀνέμενε φῶς τι ὑπαυγάζον ἤδη. Ὁ Ἀβελάρδος, ταπεινός, κατ' ἀρχάς, καὶ πειθίμιος μαθητῆς, ἀνῆλθε κατ' ὀλίγον, ἐπὶ τῶν χειροκρατήσεων τῶν ἀκροατῶν του, μέχρι τοῦ ὕψους τῶν χρησιμοδοτῶν τῆς σχολῆς, βαθμυδὸν δὲ καὶ ἀντεπάλασις πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν λεπτολογίαν καὶ τὴν εὐγλωττίαν. Τέλος, ὑπερέβη πάντας, ἰδρύσας σχολὴν φιλοσοφικὴν εἰς Μελόδουνον (Melun), ἔταρε κατόπιν του τὴν νεολαίαν ἐνθουσιῶσαν πρὸς τὴν μεγαλοφρέϊαν του, κατέπληξε

διὰ τῆς ἀξιοῦσας δημοτικότητος του τοῦ ἀντιπά-
λους του διδάσκοντος εἰς Παρισίους ἐν τῷ καινῷ,
κατέφθειρεν αὐτὸς ἑαυτὸν διὰ τοῦ πυρός, ὑπερῆξ-
πτεν εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ κοινοῦ, ἤρεθισε τὸν
φθόνον ἀπάντων τῶν λογίων τοῦ Πανεπιστημίου
καὶ τῆς ἐκκλησίας, ἀπεσύρθη ἐπὶ δύο ἔτη ἀπομονω-
θεὶς εἰς τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς του ἐν ἀναζωογονήσε-
τάς ἐξησθενημένας δυνάμεις του, καὶ ἀνεβάνη εὐ-
σθενέστερος, ἐνδοξώτερος καὶ ἐπικρατέστερος εἰς
Παρισίους. Ἔθεσε τὸ στρατόπεδόν του, λέγει, δηλ.
τὴν σχολὴν του ἐπὶ τοῦ ὄρους, τοῦ ἐρήμου σχεδὸν
τότε, ἐνθα ἐγείρεται ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Γενεβέρας.

Ἐγενε δὲ τὸ ὄρος τοῦτο τὸ Ἄβεργίον ὅλου
λαοῦ μαθητῶν, ἐγκαταλιμπανόντων τὰ ἀρχαί-
τερα διδασκῆρια καὶ ἐρχομένων ἐν ἀκρασθῶσι τῶν
νεκρῶν καὶ εὐτόλμων ῥημάτων τοῦ Ἀβελάρδου. Ἐ-
καστος τῶν μαθητῶν τούτων ἀπέτιε μετριώτατα
τῷ φιλοσόφῳ δίδασκτρῳ, καὶ ἦν τοῦτο ὁ ταπεινὸς
μισθὸς λαοῦ διψῶντος ἀλήθειαν.

Οὗτος ὁ μισθὸς, πολλαπλασιαζόμενος ὑπὸ τοῦ
ἀναριθμήτου πλήθους τῶν ἀραοκτῶν, ἀνεβίβηκε
τὴν κατάστασιν τοῦ Ἀβελάρδου εἰς τὸ ἕψος τοῦ
κλέους του. Ἦν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας, τῆς
δόξης, καὶ αὐτῆς τῆς ἀρετῆς του, διότι μέχρι
ἐκείνου μόνον αὐτοῦ πάθος ἦν ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ πί-
στις. Ἄλλ' ἡ ἀλαζονεία, φυσικὴ συνέπεια εἰς
πάντα θν ἀκούουσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὸ φιλήδονον,
τοσοῦτον ἀρεστὸν πρὸς πάντα θν θαυμάζει τὸ γυ-
ναικεῖον φύλον, ἐξῆψαν ἅμα καὶ ἐξεθῆλυναν αὐτόν.
Διπλῆ παγίς ἀνέμενον αὐτόν καθ' ἡν στιγμὴ προσήγ-
γιζε τῇ ὠριμότητι, τῇ μεγαλοφυΐᾳ καὶ τῇ δόξῃ
αὐτοῦ.

Ἦν τότε τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν τὴν ἡλικίαν.
Ἦρχε δὲ διὰ τῆς εὐγλωττίας ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς
νοολογίας, διὰ τῆς καλλονῆς ἐπὶ τῶν βλεμματίων
τῶν γυναικῶν, διὰ τῶν ἐρωτικῶν ποιήσεών του ἐπὶ
τῶν καρδιῶν ὄλων, αἱ δὲ μουσικαὶ μελωδίαι του
ἐπανελαμβάνοντο ὑπ' ὄλων τῶν στομάτων. Φαντά-
σθητε ἄνδρα ἐνδοξόν καὶ ζῶντα ὄντα συγχρόνως τὸν
ὑπακτον τῶν ῥητόρων, τὸν κορυφαῖον τῶν φιλοσόφων,
τὸν ἀριστον τῶν ποιητῶν καὶ τὸν πρῶτον μουσικόν
τῆς ἐποχῆς του, ἅμα δὲ Ἀντίνοζ, Κικέρωνα, Πε-
πράρχην καὶ Σιουβέρτον, καὶ λαμβάνετε ἰδέαν τῆς
δημοτικότητος τοῦ Ἀβελάρδου κατ' ἐκείνην τοῦ
βίου του τὴν περίοδον.

Δ'.

Ἐξ ἡ τότε ἐν Παρισίαις, πλοῦσιός τις καὶ ἰσχυ-
ρὸς κληρικὸς τῆς μητροπόλεως, ὀνόματι Φυλβέρτος
ὅστις κατόικει εἰς τὴν συνοικίαν τῶν λογίων. Ὁ
Φυλβέρτος εἶχεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἀνεψιῶν (τινὲς λέ-
γουσι θυγατέρα) ἡν ἠγάπα φιλοσόφως, δεκτικῶς
τῆς τὴν ἡλικίαν, ὅθεν νεωτέρα κατ' εἰκόσιν ἔτη τοῦ
Ἀβελάρδου, αὐτὴ ἡ νεῦνις ἦν ἥδη ὀνομαστή εἰς
Παρισίους ἐπὶ τῇ καλλονῇ καὶ τῇ πρωίμῳ εὐφυΐᾳ
της. Ὁ θεῖός της, εἶχε πρὸς αὐτὴν τὰς ἐπικινδύνους
συγκαταθέσεις καὶ τὰς ἀδυναμίας ἐκείνας τῶν γε-
ρόντων, οἵτινες κορυμνίζοντες δι' ὄλων τῶν δόρων

τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης φύσιν ἐκλεκτὴν, λαν-
θάνουσιν ἑαυτοὺς προετοιμάζοντες θυμῷ ἀνθοστε-
φῆς εἰς τὴν ἀπάτην, εἰς τὴν ἔρωτα, εἰς τὴν θλί-
ψιν. Ὀνομάζετο δὲ Ἐλοΐζα.

Τὰ μετάλλια καὶ ὁ ἀνδριάς ὁ ἀπεικονίζων αὐ-
τὴν ἐπὶ τῶν συγχρόνων παραδόσεων, ὡς καὶ τὰ
ἐκμαχία, τ' ἀποτυπωθέντα ἐν τῷ τάφῳ μετὰ τὸν
θάνατόν της, παριστάσιν αὐτὴν κέρην ὑψιτερὴν καὶ
περικαλλεστάτην. Ἴδωμεν πῶς εἰκονίζεται αὐτὴν
ὁ ἀνδριάς. Τὴν μὲν κεφαλὴν ἔχει ὡσεὶ δὴ, ἐλαφρῶς
πεπιεσμένην ὑπὸ τῆς συντόνου τάσεως τῆς σκέψεως
πρὸς τοὺς μὴνιγγας, τὸ δὲ μέτωπον ὑψηλὸν καὶ
ὀμαλὸν, ἐνθα οὐδὲν ἢ διάνοια ἀπαντᾷ κώλυμα, ὡς
ἡ ἀκτίς ἢ φωτίζουσα ἐπὶ μαρμάρου ὀμαλοῦ, χωρὶς
νά θλᾷ αὐτὴν γωνία τις. Οἱ ὀφθαλμοὶ περικλείονται
εὐρυχώρως εἰς τὸ κοίλωμά των, ὀφθαλμοὶ οἵτινες
θᾶ ἀντανέχλων τὸ γλαυκόχρουν τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ μὲν
εἶναι μικρὰ καὶ ἐλαφρῶς ἀνασσευρμένη πρὸς τοὺς
μυκτῆρας, τοιαύτη ὅποιαν ἢ γλυπτικὴ ἀποτυποῖ,
μιμουμένη τὴν φύσιν, εἰς τ' ἀγάλματα τῶν γυναικῶν,
ὅσας ἀπεθανάτισεν ἢ καρδίᾳ. Τὸ στόμα φαίνεται
πνεὸν ἀνέτως, διὰ στιλπνοτάτων ὀδόντων ἵνα ἐκ-
ραίνῃ τὸ μειδίαμα τοῦ πνεύματος καὶ τὴν τρυφερό-
τητα τῆς ψυχῆς. Ὁ τράχηλος ἐπιμήκης καὶ εὐκαμ-
πος, ἔφερε τὴν κεφαλὴν ὡς ὁ λωτὸς φέρει τὸ ἄν-
θος του, σαλευόμενον μετὰ τοῦ κύματος. Δι' ὠμο-
πλάται στρογγύλαι, κλίνουσι μίαν μόνην γραμμὴν
μετὰ τοῦ βραχίονος· οἱ δάκτυλοι εἰσὶ λεπτοφυεῖς,
αἱ κερπαὶ ἀπαλαι, αἱ ἀρθρώσεις ἀδρακί, οἱ πόδες,
πόδες θεᾶς ἐπὶ τῆς βάσειός της! Ἀποδόσωμεν τὴν
ζωὴν, τὰς σάρκας, τὸ βλέμμα, τὴν θέσιν, τὴν νεό-
τητα, τὴν τρυφερότητα, τὴν φλόγα, τὴν ὠχρότητα,
τὸ ἐρυθρμα, τὴν διάνοιαν, τὸ αἶσθημα, καὶ τὴν φωνὴν,
καὶ τὸ μειδίαμα, καὶ τὰ δάκρυα, εἰς τὸν σκελετόν
τῆς ἄλλης αὐτῆς Ἰνέσας, καὶ θέλωμεν ἐπανεῦρει
τὴν Ἐλοΐζαν. Οἱ σύγχρονοι ἱστορικοὶ καὶ αὐτὸς ὁ
Ἀβελάρδος λέγουσιν, ὅτι ἦν μὲν ἡ καλλονὴ αὐτῆς
θεῖόν τι, ὑπερέβαινον ὅμως ταύτην ἡ χάρις, ἢ φυ-
σιογνωμία τῆς καρδίας, ἣτις ἔλκει, προσηλαεῖ, εὐ ἀ-
νγκάζει ν' ἀγαπᾷ, διότι ἀγαπᾷ καὶ αὐτὴ ἡ χάρις,
καλλονὴ ὑψίστη, ἀνωτέρα καὶ τῆς ὠραιότητος προ-
καλλότητος μόνον τὸν θαυμασμόν.

Ἄλλ' ἀκούσωμεν περὶ τούτου τὸν Ἀβελάρδον
αὐτόν.

« Ἡ φήμη της, λέγει, ἐξετάθη καθ' ὅλην τὴν
Γαλλίαν· εἶδον πᾶν ὅτι θελγει καὶ ἐξάπτει τὴν
φαντασίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Ἐλοΐζα ἐγένετο ὁ ἔ-
ρωτος τῶν ἀνείρων μου, καὶ ἐπίστευσα ὅτι θᾶ κη-
ταιρθεῖσθαι ν' ἀγαπηθῶ παρ' αὐτῆς, διότι ἦμην τότε
τοσοῦτον ὀνομαστός, καὶ ἡ ἐμὴ νεότης καὶ καλλονὴ
προσέθετον τοσαύτην εἰς τὸ κλέος μου μαγείαν,
ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀποβληθῶ παρ' ὀποιουδή-
ποτε γυναικὸς, ὡς μέλλων νά δοξάσω αὐτὴν διὰ
τοῦ ἐρωτός μου.

« Ἐμεθέσθην δὲ τοσοῦτον πλέον ἐκ τῆς ἐλπίδος
ταύτης, ὅση καὶ ἡ Ἐλοΐζα αὐτὴ ἦν κάτοχος γραμ-
μάτων, ἐπιστημῶν, καὶ τεχνῶν· προσηύρχε δὲ
καὶ ποιητικὴ τις μεταξὺ ἡμῶν ἀλληλογραφία,

ἵστε καὶ ἐτόλμων νὰ τῆ γράφω μετ' ἐλευθερίας τινος μείζονος ἢ ἂν τῆ ὠμίλου. Ἀφαιεῖς λοιπὸν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἔρωτος, ἐθήρευον πᾶν μέσον ὅπως προκλήσω σχέσεις οἰκειότητος καὶ ἀφορμὰς συνδιαλέξεων. »

Δὲν σέ ἦτο τοῦτο δύσκολον εἰς τὸν Ἀβελάρδον. Ὁ θεῖος καὶ ἡ ἀνεψιὰ συνώμνηον, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ, μετ' αὐτοῦ· ἡ μὲν ἀνεψιὰ διὰ τῶν θελημάτων της, ὁ δὲ θεῖος διὰ τῆς κενοδοξίας του. Ἡ οἰκειότης ἀνδρὸς τοσοῦτον περιωνύμου ἦτο δόξα πάσης οἰκογενείας. Ὁ Ἀβελάρδος ἐπληροφόρησε διὰ κοινῶν φίλων τὸν Φυλδέρτον, ὅτι αἱ οἰκιακαὶ ρροντίδες περιέσπων αὐτὸν ἀπὸ τῶν μελετῶν του, κυρίως ἐνασχολήσεώς του, καὶ ὅτι ἐπεθύμει ν' ἀπαλλαγθῆ τῶν ἐνοχλήσεων τούτων, ζητῶν φιλοξενίαν ἐν οἰκογενεῖᾳ τιμῆ καὶ φίλῃ τῶν σπουδῶν, ἐνθα νὰ διατελῆ ὡς υἱὸς εἰς τὸν πατρικὸν οἶκόν του. Ὁ Φυλδέρτος ἐμπλησθεὶς χαρᾶς καὶ κενοδοξίας ἐπὶ τῆ τοιαύτῃ προτάσει, ἐμήνυσε τῷ Ἀβελάρδῳ, προσφέρων εἰς αὐτὸν τὴν ἐστίαν του. Ἐπετύγχανεν εἰς τοῦτο, ἔλεγεν ὁ Φυλδέρτος, διπλὴν ὠφέλειαν, τὴν τῆς συνοικησεως μετὰ τοῦ ἐνδοξοτέρου ἀνδρὸς τοῦ αἰῶνος, καὶ τὴν τῆς ἀνεξόδου τελειοποιήσεως τῆς φιλολογικῆς ἀγωγῆς τῆς ἀνεψιάς του, ἥτις πλησιάζουσα οὕτω τὸν Ἀβελάρδον, ἐμελλε ν' ἀντλήσῃ πᾶσαν σοφίαν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἐξ αὐτῆς τῆς πηγῆς. Δυναμέθη νὰ πιστεύωμεν ἐπίσης, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύει καὶ ἡ μετὰ ταῦτα διαγωγὴ τοῦ θεῖου, ὅτι ἐνθουσιῶν περὶ τοῦ Ἀβελάρδου, καὶ φανταζόμενος ὑπὲρ τῆς ἀνεψιάς του σύζυγον ἄξιον αὐτῆς, καὶ τοιοῦτον ἐρρῶναι μόνον τὸν φιλότοφόν μας, παρεδέχετο, ἐν συμφέροντι ὅλως πατρικῶ, προσέγγισιν, δυναμένην νὰ γεννήσῃ τὴν κλίσιν καὶ τὴν ἐνωσιν τῶν νέων τούτων καρδιῶν.

Ὅπως δὲ ἂν ᾗ, ὁ Ἀβελάρδος κατώκισεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φυλδέρτου. Ἡ δὲ κατ' οἶκον οἰκειότης, ὑποδοηθουμένη ὑπὸ τοῦ θεῖου τῆς ὠραίας ἐκείνης μαθητριάς, προσήνεγκεν ἀμφοτέροις τὴν ἀρραμὴν, μᾶλλον δ' εἰπεῖν τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀγκυρωθῶσιν. Ὁ Φυλδέρτος οὐ μόνον δὲν ἐναντιοῦτο εἰς τὴν γλυκεῖαν οἰκειότητα τοῦ διδασκάλου καὶ τῆς μαθητριάς, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐξώρκιζε τὸν Ἀβελάρδον νὰ τιμῆσῃ τὴν ἀνεψιάν του εἰς πάντα τὰ ἀπόρρητα καὶ εἰς πᾶσαν τὴν τελειότητα τῆς παικτικῆς, ῥητορικῆς καὶ θεολογικῆς ἐπιστήμης του, πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν κόρης. πεπρὸικισμένης ἐξάισιον εὐφυΐαν καὶ θυμαζομένης ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Παρέδωκεν αὐτῷ ὅλην του τὴν πατρικὴν ἐπὶ τῆς ἀνεψιάς του ἐξουσίαν, καὶ κατὰ τὸ βάρβαρον ἔθος τῆς ἐποχῆς, τῷ ἔδωκε τὴν ἀδειαν καὶ νὰ τὴν ῥαβδίξῃ, εἰ ἔλειπε τῶν χρεῶν της καὶ ἐδείκνυτο ἀμελής, ἐν ἐνὶ λόγῳ κατέστησε τὴν μὲν Ἐλοΐζαν δοῦλὴν αἰγμάλωτον, τὸν δὲ Ἀβελάρδον ἀπόλυτον κύριον καὶ ἐξουσιαστὴν αὐτῆς.

Ἡ δ' Ἐλοΐζα προθυμοτάτη ν' ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν μόνον κύριον, ἀλλὰ καὶ θεὸν τὸν περικελλέστερον καὶ ἐδοξότερον ἄνδρα τοῦ αἰῶνός του, τοσοῦτον προώδευσεν εἰς πάντα τὰ μαθήματα, ὥστε αἱ εὐ-

χαὶ τοῦ θεοῦ της ἐπληροῦντο ὀλοσχερῶς. Δὲν εἰσγάζετο πλέον διὰ τὸν κόσμον, ἀλλὰ διὰ τὸν Ἀβελάρδον, καὶ ἡ μόνη δόξα της ἦτο νὰ εὐαρεστῆ αὐτῷ. Ἡ φύσις, ὁ ἔρως, καὶ ἡ μεγαλοφυΐα συνεννοῦντο ὅπως ἀναδείξωσι τὴν νέαν κόρην τὸ θαῦμα τῆς ἐποχῆς της.

Ὁ Ἀβελάρδος ἐμεθύσκετο ἐκ τῆς γενναϊότητος της. Αἱ δὲ δύο αὐταὶ καρδίαι, πειραζόμεναι ὑπὸ τοσαύτης οἰκειότητος, δὲν ἠδύναντο ν' ἀποφύγωσι τὰ παγίδια, ἃς ἔστησεν αὐτοῖς ἡ ἀπροβλεψία ἡ ἡ συνενοχῆ, ὑπὸ εὐσηχημοτάτας προφάσεις καὶ γλυκαῖας παραχωρήσεις· ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος ἐξηφανίσθη δι' αὐτοὺς, καὶ ἀντηγαπήθησαν. Ὁ Ἀβελάρδος, ἄλλον λογισμὸν μὴ ἔχων ἢ τὸν περὶ Ἐλοΐζης, ἔψαλε τοὺς ἔρωτάς του διὰ ποιήσεων, ἐν αἷς ὁ στίχος καὶ τὸ μέλος, ἀνεπλεγόμενα ὑπὸ τοῦ ἰδίου πυρός, διέχυσαν τὸ ὄνομα τῆς Ἐλοΐζης μεταξὺ τῶν θνητῶν ὡς μυστήριον τι θεῖον ἀποκαλυφθέν τῆ γῆ, εἰς ὃ ἐκκαστος ἐμυεῖτο, ἐπαναλέγων τὰς οὐρανόους ἐκείνας ἠδῆς, καὶ ὅπερ τέλος ἐυθασεν εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Φυλδέρτου. Ἀλλ' οὗτος προσποιοῦμενος ὅτι δὲν ἤκουσεν ἢ ὅτι δὲν ἐπίστευε τὰ τῆς βεβηλώσεως ταύτης τῆς οἰκιακῆς ἐστίας του, ἀπεκρίνετο ὅτι ὁ Ἀβελάρδος ὑψοῦτο, ὡς ἐκ τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς εὐσεβείας του, πολὺ ὑπερῶν τῶν λοιπῶν θνητῶν, ὥστε ἦν ἀδύνατον νὰ κατάρθῃ, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἔρωτος δελεαζόμενος, εἰς τοῦ οὐρανοῦ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς δόξης, ἔνκατῶκει μετὰ τῶν ἀγγέλων ὁ νῦς καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Ἴσως, προσεδῶκεν ἐπίσης καθεκάστην, μὴ ὁ Ἀβελάρδος ἠττηθεῖς ὑπὸ τοῦ αὐζόντος ὁσημέραι θελητήρου τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης ζητήσῃ τὴν χεῖρα τῆς μαθητριάς του, ὅπερ ὑπερεπεθύμει καὶ ὑπερτάτην τιμὴν καὶ εὐτυχίαν του ἐλογίζετο.

Ἐντοσοῦτω, παλαιῶν μεταξὺ τοῦ ἔρωτος τοῦ πρὸς τὴν Ἐλοΐζαν καὶ τῆς φιλοδοξίας, ὁ Ἀβελάρδος ἐδίσταζε ν' ἀποφασίσῃ. Ἐφοβεῖτο, ὁμολογῶν τὴν ἠττάν του ὑπὸ τῶν θελημάτων γυναικῶς, μὴ ἐκπέσῃ ἐνώπιον τοῦ κόσμου, τῆς φήμης αὐτοῦ ἐπὶ ἀγνότητι καὶ πλατωνικῇ ἀπαθείᾳ, εἰς τὴν ἐτράση ἢ νεότης του. Θὰ ἐροβεῖτο ἐπίσης νὰ παραιτηθῆ διὰ τοῦ γάμου, τοῦ μέλλοντος ἐκείνου τῶν τιμῶν, τῶν ἀξιοματῶν καὶ τοῦ πλοῦτου, ἅτινα ὑπέσχετο αὐτῷ τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον. Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ δὲν ἀνεγνώριζον πλέον τὸν γνωστὸν αὐτοῖς Ἀβελάρδον. Ὁ ἔρως περισπᾶ ἐλεεινῶς τὰς ἡρμὰς τῆς εὐφυΐας του, οἱ δὲ φίλοι του ἐλεεινολόγουν ἀναφανδὸν τὴν πτώσιν του, καθότι ἡ χαύνωσις τοῦ πάθους του μεταδύθη εἰς τὴν εὐγλωττίαν του, τὸ πῦρ τῆς ψυχῆς του ἐξητμίζετο σὺν τοῖς στεναγμοῖς του, καὶ ὡταὶ τέσσαρα μόνη τοῦ πυρός ἦσαν αἱ παραδόσεις του. Συνειδὼς ἐν ἐαυτῷ τὴν μεταβολὴν ταύτην, δὲν ἐτόλμα πλέον ν' ἀπαγγέλλῃ αὐτοσχεδιάστως τοὺς λόγους του, ὡς εὐρίσκων ἐπὶ τῶν χεῖλέων του τὴν εἰκόνα μόνον καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ἐλοΐζης. Ἠναγκάζετο ν' ἀποστηθίζῃ τὰς ἄλλοτε παραδόσεις του καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ταῦτά, ἵνα μὴ ἐκπέσῃ τῆς ὑπολήψεως τοῦ δημοσίου. Οἱ ἀντίπαλοι

του και οι εχθροί του εθριάμβευον. Ἐδακτυλοδεικτούν αὐτὸν ὡς ἐρείπιόν τι καὶ λαίψανον ἐκυτοῦ, κατεπάτουν αὐτὸν ὑπὸ τοὺς πόδας, ὡς θεότητα πεσοῦσαν ἐκ τοῦ στηλοβάτου τῆς. Ἡ Ἐλοίζα ἐθλίβετο περισσότερο αὐτοῦ τοῦ Ἀβελάρδου ἐπὶ τῇ ἐκπτώσει ταύτης τοῦ εἰδώλου τῆς, καὶ καθικέτευεν αὐτὸν γονυκλιτικῶς, νὰ τὴν θυσιάσῃ εἰς τὸν βωμὸν τῆς δόξης του, νὰ λατρεύεται παρ' αὐτῆς οὐχὶ ἄλλως ἢ ὡς θεότης, δεχομένη τῶν θνητῶν τὸν λιθινωτὸν καὶ τὴν καρδίαν, νὰ μὴ τὴν ἀγαπᾷ πλέον, ἐὰν ὁ ἔρωσ του ἐμελλε νὰ ἐπισκοτίσῃ καὶ μίαν ἀκτῖνα τῆς εὐδοξίας του· ἢ, ἂν ὁ ἀφιλοκερδῆς ἔρωσ τῆς Ἐλοίζας ἐγένετο ἀνάγκη καὶ παρηγορία αὐτοῦ, ν' ἀπορρίψῃ αὐτὴν εἰς τὴν τάξιν τῶν περιφρονημένων ἐκείνων γυναικῶν, ὧν τὸ αἶσθημα οὔτε ἡ θρησκεία, οὔτε οἱ νόμοι καθιεροῦσιν, αἰτινες αἰχμάλωτοι τῆς καρδίας, οὐδέποτε ἀπελευθεροῦνται διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς συμβίας! Ἡ περιφρόνησις τοῦ κόσμου χάριν τοῦ Ἀβελάρδου, ἔλεγεν ἡ δυστυχῆς Ἐλοίζα, θὰ ἦτο τὸ μόνον κλέος τῆς, τὸ αἰσχρὸς τῆς δὲ τοῦτο ἡ δόξα τῆς!

Ε'.

Ὁ Ἀβελάρδος, μετὰ οἰκτροὺς δισταγμοὺς, μηδὲν ἀπεράσισα, μήτε νὰ δεχθῇ ταύτην τὴν αὐτοχειρίαν τῆς Ἐλοίζας, μήτε νὰ κηρύξῃ τὸν ἔρωτά του ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Ἐντούτοις διέμενε πάντοτε ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φυλβέρτου. Ἄνδρος ἐνταυτῷ πρὸς τὸν ἔρωτα καὶ ἄνδρος πρὸς τὴν ἀρετὴν, ἐταλαντεύετο μέσον δύο ἀδυναμιῶν, καὶ, μήτε τὸν ἔρωτα αὐτοῦ ἠδυνήθη νὰ νικήσῃ, χάριν τῆς δόξης του, μήτε τὴν δόξαν του ν' ἀπαρνηθῇ, χάριν τοῦ ἔρωτός του. Καὶ τότε, ὡς πάντοτε, ἡ μὲν καρδία τῆς γυναικὸς ἀνεδείχθη ἀνδρική, ἡ δὲ τοῦ ἀνδρὸς γυναικεία.

Ὁ Φυλβέρτος δικαίως παροργιζόμενος ἐπὶ τῇ σιωπῇ τοῦ Ἀβελάρδου, ἤτις ἐδύνατο νὰ ἐκληρθῇ ὡς περιφρόνησις καὶ νὰ καταστήσῃ ὑποπτον τὴν φιλοξενίαν του, ἀπέβαλε τὸν Ἀβελάρδον τῆς οἰκίας του. Ὁ χωρισμὸς οὗτος κατεσπάραξε μὲν τὴν καρδίαν τῆς Ἐλοίζας, ἦν δὲ ὕβρις πρὸς τὴν τοῦ Ἀβελάρδου. Ὁ καθηγητὴς καὶ ἡ μαθήτρια δὲν ἐδύναντο ν' ἀπομάθωσι τὸν βίον ἐκείνον, καθ' ὃν τὰ βλέμματα, αἰσινδιαλέξεις, αἰ μελέται, τ' ἄσματα, ἡ ἐν δυοῖν θεωρία καὶ μελέτη ἀπετέλεσαν παρ' αὐτοῖς μίαν ψυχὴν. Κίβδον λοιπὸν ἀλλήλους κρυφίως, καὶ ἐπειδὴ ὁ Φυλβέρτος ἐπληροφόρηθη τοῦτο καὶ παροργίσθη, φυσικῶς τῷ λόγῳ ὁ Ἀβελάρδος ἀπήγαγε τὴν Ἐλοίζαν καὶ ὠδήγησεν αὐτὴν μετὰ σεβασμοῦ εἰς Νανέτας, ἐν τῇ πατρικῇ οἰκίᾳ του, ὅπου τὴν ἐνεπιστεύθη ὡς σύζυγόν του εἰς τὴν φιλοστοργίαν τῆς ἰδίας ἀδελφῆς του. Ἐπανελθὼν δὲ πάραυτα εἰς Παρισίους, ἔτρεξε νὰ πέσῃ εἰς τοὺς πόδας τοῦ Φυλβέρτου, ἐζήτησε τὴν συγχώρησίν του, καὶ ἔλαβε χάριν τῆς μεταμελείας του τὴν χεῖρα τῆς ἀνεψιάς του. Ἡ Ἐλοίζα, τυχοῦσα συγχωρήσεως καὶ ἀποδοθεῖσα ἐνταυτῷ εἰς τὸν θεῖόν της καὶ εἰς τὸν ἐραστὴν της, ἐγένετο, ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἄλλων, σύζυγος τοῦ Ἀβελάρδου.

• Μετὰ νύκτα δεήσεων καὶ προσευχῆς ἐν τινὶ

ναῶ τῶν Παρισίων, λέγει ὁ Ἀβελάρδος, εὐλογήθημεν ὡς σύζυγοι, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ τῆς Ἐλοίζας, καὶ τινῶν φίλων του καὶ φίλων μου. Εἶτα ἀπεσύρθημεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ ἀθουρύδιως, ὅπως ἡ ἐνωσις αὐτῆ, γνωστὴ εἰς μόνον τὸν Θεὸν καὶ τινὰς οἰκείους, μὴ ἐπιφέρῃ αἰσχος ἢ ζημίαν εἰς τὴν δόξαν καὶ τὴν φήμην μου. •

ΣΤ'.

Οἱ δύο σύζυγοι, εὐτυχεῖς ἀγνοίᾳ τοῦ κόσμου, προσεποιούντο ἕκτοτε καὶ ἐφαίνοντο σπανίως ὁμοῦ, ἵνα καταπαύσωσι πᾶσαν φήμην καὶ ὁμιλίαν διπλοθεῖσαν περὶ τοῦ ἔρωτός των. Ὁ κόσμος πρὸς στιγμὴν ἠπατήθη, καὶ ὁ Ἀβελάρδος ἀπῆλαυσεν ἐκ νέου τὰ θελητήρια τοῦ ἔρωτός του καὶ ἐνταυτῷ τὴν ἐπάνοδον τῆς δόξης του.

Ἄλλ' οἱ οἰκέται τοῦ Φυλβέρτου, μάρτυρες πάντων τῶν κρυφίων ἐκείνων συνεντεύξεων, διεπήμισαν τὸ συνοικέσιον. Οἱ φθονοῦντες τὸν Ἀβελάρδον ἐθεώρησαν θρίαμβόν των ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἀδυναμίαν του, καὶ κατηγορήσαν αὐτοῦ ὡς θυσιάσαντος τὴν φιλοσοφίαν, τὴν εὐγλωττίαν, καὶ τὴν δόξαν πρὸς χάριν μιᾶς Ακλιδᾶς. Ἡ φιλαυτία αὐτοῦ προσεῴληθη, καὶ ἐτόλμησε ν' ἀρνηθῇ τοὺς συζυγικοὺς δεσμούς του ὡς εἴ ἦσαν αἰσχρὸς τι. Ἡ δὲ γενναία Ἐλοίζα, προτιμῶσα τῆς ἰδίας τιμῆς τὴν φήμην τοῦ ἐραστοῦ τῆς, ἐκοινολόγησε καὶ αὐτὴ καὶ δι' ἄλλων, ὅτι μόνος ὁ ἔρωσ καὶ ὁ θυμασμὸς ἦνονεν αὐτὴν μετὰ τοῦ Ἀβελάρδου, προσάπτουσα οὕτω κηλίδα εἰς τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ἵνα διαλάμψῃ ἡ τοῦ Ἀβελάρδου.

Αἱ προσβλητικαὶ αὗται φῆμαι κατὰ τῆς ὑπολήψεως τῆς ἀνεψιάς, ἄρα καὶ τοῦ θεοῦ, παρώργισαν αὐτὸν κατὰ τῆς Ἐλοίζας, προκαλεσάσης αὐτὴς διὰ τοῦ γενναίου ψεύδους τῆς, ὁ δὲ Ἀβελάρδος, τὴν ὀργὴν ταύτην τοῦ θεοῦ φοβούμενος, ἀρῆρασεν αὐτὴν ἐκ νέου τῆς κηδεμονίας τοῦ Φυλβέρτου καὶ ὠδήγησεν εἰς Ἀργεντέλλιον, κώμην οὐ μακρὰν τῶν Παρισίων κειμένην παρὰ γυναικεῖον μοναστήριον. Τὰ μοναστήρια ταῦτα, ὡς οἱ τῶν ἀρχαίων ναοὶ, ἐχορήγουν ἄσυλον καταφύγιον εἰς τὰς παρθένους ἢ τὰς γυναῖκας ὅσαι εἰσῆρχοντο. Κατ' ἀπόφασίν του, ἡ Ἐλοίζα περιεβλήθη τὸ λευκὸν κάλυμμα τῆς δοκίμου, ἀλλὰ χωρὶς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος· ἀφιερῶθη δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν μοναχικὸν βίον καὶ τὴν ἱερωσύνην, καὶ ὅτε πλέον τὸν ἱερὸν τοῦτον ἐνεδύθη χαρακτῆρα, καθιέρωσεν αὐτὸς οὗτος τὴν Ἐλοίζαν εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Κυρίου, καὶ ἰδίαις χερσὶ τελέσας τὴν τριχοκουρίαν, ἀνέθηκε τὴν κόμην αὐτῆς τῇ Δεσποίνῃ, μὴ ἔχων τὸ θάρρος μήτε ν' ἀπαιτήσῃ αὐτὴν ὡς σύζυγόν του, μήτε ν' ἀρήτῃ αὐτὴν ἐν τῷ κόσμῳ ὅν παρήτει διὰ παντός. Ἡ δὲ Ἐλοίζα εὐτυχῆς οὔσα ὅτι ἐθυσίαζε τὴν ζωὴν της χάριν οὗτινος ἐθυσίαζε καὶ τὴν ὑπόληψίν της, πρέδωκεν ἐκυτὴν εἰς πάντα ἀγογγύστως, ὡς θυμὰ ὑπερ οἰκεία θελήσει κατακλίνεται ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς θυσίας. Ὅλα τῇ ἦσαν ἀρεστὰ, καὶ αὐτὴ ἡ καταδίκη εἰς ἣν ὑπεβιάζετο παρὰ τοῦ συζύγου τῆς, χάριν τοῦ ἔρωτος ἢ μᾶλλον χάριν τῆς φιλοδοξίας αὐτοῦ.

Αἱ πύλαι τοῦ μοναστηρίου ἐκλείσθησαν διὰ παντός ὀπίσθεν τῆς λαπρῆς τοῦ ΙΑ' αἰῶνος. Καλλονή, εὐρυτά, ἔρωσ, τὰ πάντα συνετάφησαν εἰς τὰς κρύπτας ἐκεῖνας, καὶ ἐν διαστήματι δεκαπέντε ὄλων ἐτῶν, τῶν ὠραιωτέρων τῆς Ἐλοΐζης, οὐδὲ παράπονον ἢ στεναγμὸς ἢ κραυγὴ πύθου ἠκούσθησαν ἐξεληθόντα τοῦ τάφου ἐκείνου!

Ζ'.

Ὁ Ἀβελάρδος, ἐλεύθερος ἤδη καὶ καθαρισθεὶς, κατὰ τὸ φρόνημα τῶν μνηστῶν του, ἐπανελάβε μετὰ νέας ζήτησας καὶ λαμπρότητας τὰς παραδόσεις καὶ τὴν δημοτικότητά του. Ἀλλ' ὁ Φυλβέρτος, ἐν τῇ δικαίᾳ ὀργῇ του ἐμελέτα ἐκδίκησιν. Τρεῖς ἀπατηθεὶς ἐν τῇ στοργῇ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀνεψιάν του, διὰ τῆς ἀπάτης, τῆς ἀπιστίας καὶ τοῦ ἀνάνδρου τοῦ Ἀβελάρδου, εἶδεν ἀρπαγέντα ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς τὰ τιμαλφέστερα αὐτοῦ, τὴν παρουσίαν τῆς προσφιλοῦς του ἀνεψίας, τὴν δόξαν τῆς οἰκογενείας του, τὴν τιμὴν του, τὴν εὐτυχίαν του.

Ἀνέθρεψε λοιπὸν δι' ὄλων τῶν φροντίδων τὴν κόρην ἐκείνην, θυμὰ τοῦ φύλου τῆς, ἵνα τὴν ἴδῃ περιφρονουμένην ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ συζύγου, εἰς ὃν τὴν παρέδωκε τέλος, φέρουσαν στίγμα παλλακίδος, διαζευχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ συμβίου, περιφρονηθεῖσαν ἐν τῇ στοργῇ αὐτῆς, καὶ τέλος περικλεισθεῖσαν ὡς ἀμπερτωλὴν εἰς μοναστήριον; Ν' ἀποσπασθῇ τῶν ζώντων ἐν τῇ νεότητι καὶ λάμψει αὐτῆς, ἵνα μακρύνῃ ἀνυπόστατον αἰσχος ἀπὸ τοῦ μετώπου ἀγνώμονος διαφθορέως, καὶ νὰ καταδικασθῇ νὰ ποτιζέται δάκρυα καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνος ἀπέλαυε τῶν χειροκροτήσεων τοῦ αἰῶνος; ... Δὲν ἐπιδέχεται δικαιολογίας ἢ ἐκδίκησις πατρὸς οὕτως ἐξυβρισθέντος, ἐξηγεῖται μόνον. Ἀπένειμε πλήρη συγγνώμην τῷ Ἀβελάρδῳ ἵνα ἡ Ἐλοΐζα γίνῃ ἡ ζήλιωτὴ σύζυγος τοῦ μεγαλοφυεστεροῦ ἀνδρὸς τῆς ἐποχῆς του, καὶ πρὶν ἢ τὴν ἀναγνωρίσῃ συμβίαν του τὴν διαζεύχθῃ! Ἡ ἀτελειότης ἐξῆψε τὴν ἐχθρὰν, καὶ ἡ ἐχθρὰ διενεώθη πὸ ἐγκλημα.

Αἱ θύραι τῆς οἰκίας τοῦ Ἀβελάρδου, μιᾶ νυκτί, ἀνεώχθησαν διὰ τῆς ὠνίου συνεργείας τῶν ὑπερῶν του. Δύοι, ὀδηγούμενοι καὶ μεμισθωμένοι ὑπὸ τοῦ Φυλβέρτου, κατέλαβον αὐτὸν κοιμώμενον, καὶ περιυδρίσαντες σκληρῶς ἐπέκρωσαν καὶ ἀφῆκαν πλέοντα εἰς τὸ αἶμα. Ἡ ταπεινώσις καὶ ὁ ἔλεγχος τοῦ συνειδήτου, χείρονα τῆς τιμωρίας, ἐνέπνευσαν εἰς τὸν Ἀβελάρδον μᾶτος κατὰ τῆς ζωῆς, ἦν τῷ ἀφῆκαν οἱ ἐχθροὶ του, ὡς ἐπίματρόν τι τῆς καταδίκης του. Τὸ φῶς τῆς ἡμέρας τῷ ἐγένετο ἀπεχθές. Ἡ ἐκ τῆς ἀτιμωρήτου ἐκείνης ὑβρεως ἀπελπισία του ὑπερέβη σχεδὸν τὴν μεταίαν δόξαν, ἥς ἐδίψει μέχρις ἀγνωμοσύνης καὶ μέχρι τῆς ἀνάνδρου θυσίας τῆς Ἐλοΐζης. Ἐκτοτε μόνον εἶχε προσπᾶθειαν νὰ ἐξαλειφθῇ τοῦ κόσμου, ὃν ἐπλήρωσε μὲν πρότερον διὰ τῆς φήμης του, ἣδη δὲ ἐπλήρωε διὰ τῆς καταισχύνης του.

« Μετὰ θλίψεως ἀνεμιμνησκόμεν, γράφει, ὁ πόση εἰσέτι μὲ περιέβαλλε δόξα τὴν προτεραιάν

τῆς ἀποφράδος ἐκείνης ἡμέρας, καὶ ὑπὸ τίνος ταχείας κατκισχύνης ἐξπλείσθη διὰ μιᾶς τὸ κλέος ἐκεῖνο! Ἐβλεπον διὰ τίνος δικαίας ποινῆς τοῦ Θεοῦ ἐτιμωρήθην! . . . Ἐνόμιζα ὅτι ἀκούω τὴν κακεντρεχῆ χαρὰν τῶν ἐχθρῶν μου, καὶ τὰς χειροκροτήσεις τῶν ἀντιζήλων μου πρὸς τὴν διανομητικὴν ἐκείνην δικαιοσύνην. Ἐνόμισα ὅτι δὲν ἐδυνάμην πλέον νὰ παραστῶ εἰς τὸ δημόσιον, χωρὶς νὰ δακτυλοδεικτώμαι, καὶ νὰ γίνωμαι ἀντικείμενον οἴκτου! Τέλος ἡ συναίσθησις τῆς ἐκπτώσεώς μου μοὶ ἐνεποίησε τοσαύτην ταρχὴν, ὅσα, τὸ ὁμολογῶ, ἡ αἰσχύνη μᾶλλον ἢ ἡ εὐσέβεια μὲ παρεκίνησαν νὰ μονάσω. Ἀλλ' ὁμως ἠθέλησα, πρὶν ἢ ἐγκαταλείψω τὴν κοινωνίαν, ν' ἀφαιρέσω ἀπ' αὐτῆς ἀνεπιστρεπτὴ τὴν Ἐλοΐζαν. Κατὰ διαταγὴν μου λοιπὸν καθιερώθη μοναχὴ διὰ παντός. Οὕτως, ἀμφότεροι ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐνεδύθημεν τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα. »

Λυπούμεναι τὴν νεότητά αὐτῆς καὶ τὴν καλλονὴν, αἱ σύντροφοι τῆς Ἐλοΐζης μάτην προσεπάθησαν ν' ἀποτρέψωσιν αὐτὴν τῆς μελετωμένης θυσίας. Ἀλλ' αὐτὴ ἀπεκρίθη θρηναῖσα οὐχὶ δι' ἑαυτὴν ἀλλὰ διὰ τὸν σύζυγόν τῆς διὰ τῶν στίχων τούτων, οὕς προφέρει ἡ Κορνηλία, χάριν τοῦ μεγάλου Πομπηίου.

« Ἐνδοξε σύζυγέ μου! σὺ, τοῦ ὁποίου δὲν ἤμην ἀξία νὰ μερισθῶ τὴν τύχην! Ἡ ὀλεθρία μοῖρα μου ἐπιδουρνεῖ, φίλτατε, τὴν σὴν! Διατί ἡ κκοδαίμων ἐγὼ συνέδεσά σε εἰς δεσμοὺς, μέλλοντας νὰ προξενήσωσι τὸν ὀλεθρὸν σου! Ἰδοῦ, λάβε, τὸ ὀλοκαύτωμα τῆς ἐρωμένης σου, πρὸς ἐξίλασμά τῶν δεινῶν, ὃν ἐγεινᾷ σοι πρόξενος διὰ τοῦ ἐρωτῆτός μου! . . . »

« Καὶ προφέρουσα τοὺς στίχους τούτους, οὕς διεκροπτοῦσι οἱ θρῆνοι, ἡ Ἐλοΐζα ὤρμησεν εἰς τὸ θυσιαστήριον, ὡς ὁ ὀπιτόμενος ἐν τῇ ἀθύρῳ καὶ λαβύσῃ θυσίας τὸ νεκρικὸν κάλυμμα ὅπου κτύπησεν ὁ ἱεράρχης, ἀφιερώθη διὰ παντός, ἐνώπιον τοῦ παρεστῶτος λαοῦ, εἰς τὸν Ὑψιστον! »

(Ἐπεται συνέχεια.)

K. II.

ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ.

—0—

Ἐν Βρυξέλλαις τοῦ Βελγίου συνεκροτήθη ἐσχάτως ὀφθαλμιατρικὴ συνέσδος, μέλη τῆς ὁποίας ἦσαν ἱατροὶ ἐπιστήμονες ἐξ ὅλων σχεδὸν τῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης. Ἐπειδὴ δὲ τῶν διασκέψεων τῆς συνόδου ταύτης μετέσχε καὶ ὁ ἡμέτερος Κ. Ἀγαγνοστάκης, καθηγητὴς τῆς ὀφθαλμολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, καὶ ἀνέγνω μάλιστα ἐκθεσιν θεωρηθεῖσαν πολλοῦ λόγου ἀξίαν, ἐκρίναμεν ἄξιον τῆς περιεργείας τῶν ἡμετέρων ἀγνωστών